Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. № 4. R. 1929. Wyd. IV. Cena numeru 1 zł. 20 gr.

MIESIĘCZNIK ILLUSTROWANY

MAZOWSZE PŁOCKIE I KUJAWY

J. E. KS. BISKUP KAROL RADOŃSKI

ARCYPASTERZ DIECEZJI WŁOCŁAWSKIEJ.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Cena numeru 1 zł. 20 gr.

№ 4. KWIECIEŃ. R. 1929. Wyd. IV.

Miesięcznik Illustrowany

ARTYSTYCZNY. SPOŁECZNY. LITERACKI.

MAZOWSZE PŁOCKIE I KUJAWY

CENA PRENUMERATY: Rocznie—12 zł., półrocznie—6 zł., kwartalnie—3 zł. 60 gr. PRENUMERATA ZAGRANICZNA: Rocznie—15 zł. w St. Zjedn. i Kanadzie—3 dol. Egzemplarz pojedyńczy z przesyłką pocztową lub odnoszeniem do domu—1 zł. 20 gr.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: PŁOCK, SIENKIEWICZA, 8. Telefon 164. Konto czekowe P. K. O. 63909

NA DZIEŃ INGRESU

J. E. Ks. BISKUPA KAROLA RADOŃSKIEGO

Arcypasterza Diecezji Włocławskiej.

Drugi dzień Zielonych Świąt t, j. 20 maja r. 1929 — pamiętny będzie na zawsze dla stolicy Kujaw i prastarej stolicy biskupiej — Włocławka. W dniu tym po powitaniu na dworcu kolejowym o g. 6 wiecz.—w uroczystym pochodzie przez miasto, wprowadzony zostanie do Bazyliki Katedralnej nowy Arcypasterz diecezji włocławskiej, J. E, ks. Biskup Karol Radoński, dotychczasowy Biskup-Sufragan diecezji poznańskiej.

Do mnogich życzeń, jakie popłyną doń w dniu tym z wezbranych radością serc rzesz—niechże i nam wolno będzie dołączyć i swoje: *Ad multos plurimos annos!*

Radość naszą potęguje jeszcze i ta okoliczność, że jesteśmy w możności ofiarować Jego Ekscelencji obecny nasz numer „Miesięcznika Illustrowanego", jaki poświęciliśmy w całości prawie szkolnictwu średniemu m. Włocławka i powiatu włocławskiego t. j. tym kuźnicom Wiary, Wiedzy i Świadomości Narodowej, z których wkracza stale, lub wkraczać będzie w życie nowa kadra dorastającej młodzieży naszej, nasza duma i nadzieja na lepszą, jaśniejszą, piękniejszą i szczęśniejszą przyszłość Polski.

Młodzież to szczera i do czynów szlachetnych w swej ochocie zawsze gotowa bez względu czy z izby robotniczej, z zamożnego dworu, czy z pod strzechy słomianej lub z kamienicy miejskiej wyrosła!

Przewodnicy jej to nie dawni obcy z ducha i pochodzenia prześladowcy i gnębiciele, ale profesorowie — przyjaciele—opiekunowie—wychowawcy, którzy w pełni zrozumienia przyjętych na siebie obowiązków—wiodą ją w krainę Dobra, Piękna, Cnoty, Poznania i ideału Człowieka—Polaka!

Jeśli choć w części numer ten odzwierciadli ów wielki i nowy u nas trud wychowania i wyszkolenia—to cel nasz, jakim jest przegląd zdobyczy i stan posiadania na tem polu pracy państwowej i narodowej—będzie spełniony.

Racz przyjąć go Najdostojniejszy Arcypasterzu z takim sercem, z jakim ci go składa w darze w tym dniu pamiętnym —

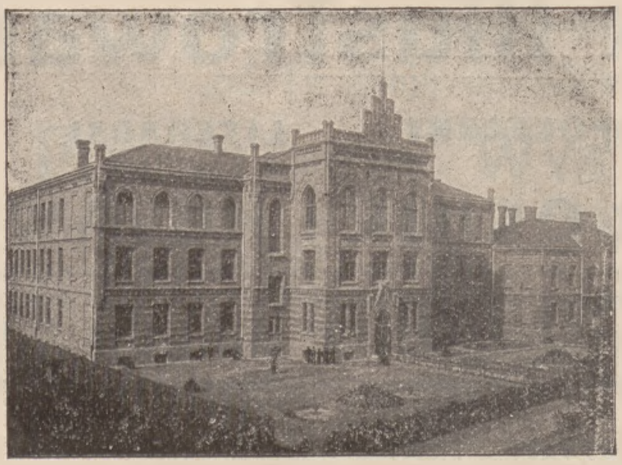
REDAKCJA
„MIESIĘCZNIKA IllUSTROWANEGO".

Włocławek a jego szkoły średnie.

Kujawy—prastara dzielnica Polski ze swą stolicą „Grodem Władysławowym", który od dawien dawna był także siedzibą biskupią — należą do ciekawych okolic kraju. Przyczynia się do tego, zwłaszcza, bogactwo ziemi, bujność lasów, malownicza piękność bursztynowych łanów pszennych oraz związane z tą ziemią wspomnienia historyczne. Położenie Włocławka na lewym brzegu Wisły ma pełną rozmaitości perspektywę: u stóp modra rzeka, dalej wzgórza pokryte szmaragdową zielenią lasów. Wprawdzie nie piękność gmachów—istotnie piękna jest tylko katedra gotycka i kościołek św. Witalisa z XIV w., nie prawidłowość linij ulic, czy ich czystość lub inne wartości składają się na to, by miasto Włocławek zasługiwało na wyróżnienie, lecz silne tętno życia gospodarczo-przemysłowego i handlowego, a nadewszystko umysłowego, znajdujące swój wyraz w organizacjach naukowych i społecznych, (obecnie np. na ingres z inicjatywy radnej p. Z. Dowmontowej kilkadziesiąt instytucyj osypało swemi podpisami album pamiątkowe dla J. E. ks. Biskupa), odczytach, koncertach, przedstawieniach, świadczy o nader rozwiniętej kulturze duchowej miasta, czemu sprzyja między innymi dobra komunikacja ze stolicą państwa i liczba szkół średnich (2 gimnazja męskie, 3 gimnazja żeńskie, Komunalne Semi arjum Koedukacyjne, Prywatne Seminarjum Naucz. Żeńskie T-wa „Oświata i Wychowanie", Szkoła Kupiecka, Szkoła Techniczna. Liceum Duchowne im. Piusa X oraz Sem Duch., które poziomem nauk dorasta do uniwersytetu.

W numerze obecnym staraliśmy się zgrupować wszystkie szkoły średnie Włocławka i okolicy — niestety, nie nasza wina, że się to nie zupełnie udało. Część szkół nie zdążyła nadesłać Redakcji swych danych. Brak ten atoli obiecujemy sobie powetować w N-rze następnym, poświęconym również w znacznej mierze sprawom „Grodu Władysławowego".

GIMNAZJUM ZIEMI KUJAWSKIEJ.

OGÓLNY WIDOK G. Z. K. Gimn. Ziemi Kujawskiej.

Przed powstaaniem Szkoły Handlowej istniała we Włocławku rosyjska 6-cioklasowa Szkoła Realna, która w r. 1893 została przeniesiona do Kalisza Odtąd, aż do roku 1900, Włocławek nie posiada Szkoły męskiej, bo 5 klasowa Szkoła średnia Andrzejaczka istniała tylko przejściowo. Ponieważ rząd rosyjski nie okazywał zamiarów założenia męskiej uczelni w Włocławku, a tymczasem brak jej coraz dotkliwiej dawał się odczuwać miastu i okolicy, z inicjatywą wystąpiło samo społeczeństwo, sa czele z ś. p. Ludwikiem Bauerem. Uzyskawszy od rządu pozwolenie otwarcia szkoły i zatwierdzenie ustawy 7-klasowej Szkoły Handlowej—otwarto ją 4 listopada 1900 r.

Był to dopiero embrjon przyszłej Szkoły, bowiem istniały tylko dwie klasy oraz klasa wstępna, mieszczące się w domu przy ul. Łęgskiej, gdzie dziś jest Sąd Pokoju II Okręgu.

Do pierwszej Rady Opiekuńczej Szkoły weszli pp.. Ludwik Bauer, jako prezes, inż. Antoni Olszakowski, dr. Mieczysław Gruel, Leon Bojańczyk, Konstanty Szymański, Józef Lewiński i inż. Stefan Henisz. Ponadto do Rady wchodził Dyrektor Szkoły, Rosjanin, Boborykin, wielce gorliwy w krzewieniu ducha rosyjskiego wśród młodzieży, oraz inspektor lub nauczyciel z wyboru Rady Pedagogicznej. Minister Finansów, któremu Szkoła, jako Handlowa podlegała, mógł dodać jeszcze jednego członka, rozumie się, jako swego konfidenta.

Działalność Boborykina zmierzała, oczywiście, w kierunku rusyfikacji młodzieży!

Skład I Rady Peoagogicznej Szkoły. której nazwa brzmiała: „Włocławskoje siemi kłasnoje kamierczieckoje uczyliszcze'—był następujący: ks. Jan Kabata (religja), Hipolit Kwiek (język polski), Jan Uglickij (matematyka), Jan Hellman (język niemiecki), Stefan Mergel (jęz. francuski), Jan Liwczak (jęz. rosyjski), Łunin (przyroda i georafja) i Jan Kuszkowski (rysunki).

Od r. 1902 Szkoła mieści się już w gmachu własnym i mimo przeszkód, celowo robionych przez rząd moskiewski, rozwija się stopniowo.

Jawne organizacje uczniowskie nie mogły się zawiązywać, to też na terenie szkoły praca społeczna młodzieży nie istnieje.

Rokiem przełomu jest r 1905.

Ujarzmione narody wielkiego imperjum rosyjskiego wystąpiły z żądaniami do rządu rosyjskiego. W b. Królestwie Polskiem obok strajków robotniczych, wybuchają strajki o polskość szkoły.

Strajk szkolny wybuchł we Włocławku dn. 7 lutego 1905 r. Po pierwszej lekcji młodzież zebrała się w sali gimnastycznej, przedkładając dyrektorowi Boborykinowi memorjał z żądaniem szkoły z językiem wykładowym polskim. Po odczytaniu petycji Boborykin odpowiedział, że nie od niego zależy decyzja. Następnie młodzież gromadnie opuszcza mury szkoły, zrywając znaczki z czapek i udaje się pod pensję p. Masłowskiej z wezwaniem do uczenic, aby wystosowały analogiczną petycję i przerwały lekcje. Stąd—w asyście strażnika udają się uczniowie do t. zw. „gorodskowo uczyliszcza", mieszczącego się w pałacu biskupim Mimo rozporządzenia inspektora pozamykania wszystkich drzwi z zewnątrz, uczniowie Szkoły Miejskiej do strajku się przyłączyli.

Dn. 7 lutego wybucha strajk robotniczy, połączyny z manifestacją. Następują aresztowania wśród przywódców ruchu robotniczego i wśród młodzieży szkolnej.

Między innymi osadzono w więzieniu ucznia W. S. H. Janusza Bobotka, za wybicie szyb sekretarzowi szkoły.

Po kilku tygodniach uporczywego bojkotu szkoły Boborykin usiłuje złamać strajk i rozpoczyna lekcje, na które stawia się nieliczna garstka „łamistrejków".

W tym czasie otwarto szkoły elementarne z językiem wykładowym rosyjskim. Na fakt ten młodzież W. S. H. zareagowała w ten sposób, że nie dopuściła dzieci do szkoły i powysyłała je do domów, co władze doprowadziło do najwyższego oburzenia. Spowodowało to szereg aresztowań. „Przestępców" demonstracyjnie prowadzono przez miasto.

Zdecydowana postawa młodzieży szkolnej zmusiła wreszcie rząd rosyjski do zlikwidowania sprawy.

W Włocławku wskutek pozwolenia Rady Ministrów na otwieranie

W godzinę po zastrajkowaniu w 1905 r.

Jakby wyczuwając przyszłą wojnę o Niepodległość, jeszcze w 1905 r. młodzież zaprawiała się tajnie w sztuce harcerskiej

szkół prywatnych polskich, Rada Opiekuńcza Szkoły Handlowej zrzekłszy się praw państwowych, powołuje w listopadzie 1905 r. szkołę polską

W historji Szkoły rozpoczyna się nowy okres. Powstałe w czasie strajku organizacje młodzieży istnieją nadal potajemnie, lecz warunki pracy mają bez porównania dogodniejsze.

Wychodzi pismo „Pobudka", gdzie młodzież ocenia nie tylko wypadki związane ze szkołą, ale okazuje zainteresowanie się całością życia narodowego.

Pierwszym kierownikiem polskiej Włocławskiej Szkoły Handlowej zostaje ś. p. Władysław Nowca, znany na terenie miasta naszego i Kujaw obywatel, rejent, poseł do dumy państwowej, a wreszcie prezes Sądu Okręgowego po odzyskaniu niepodległości.

W latach 1907—1909 dyrektorem Szkoły jest ś. p. Aleksander Wejs, magister filologji, a po jego ustąpieniu do końca już Włocławską Szkołą Handlową kieruje p. Józef Szczepański, kandydat nauk matematycznych.

W r. 1908 dzięki poparciu T-wa Rolniczego otwarty został oddział rolniczy, który w r. 1911 zwinięto.

W r. 1910 wśród młodzieży zawiązuje się nowa organizacja tajna— pierwsza w Włocławku drużyna harcerska.

Na skutek przeprowadzonej rewizji na jednej ze stancyj uczniowskich aresztowano i osadzono na sześciotygodniowe więzienie: Wojciechowskiego, Turleja, Szymańskiego i Malinowskiego, a cały szereg uczniów pociągnięto do śledztwa. Nie mogąc wymusić obciążających zeznań z aresztowanych, policja zwolniła ich z zamknięcia, pozostawiając ich jednak pod nadzorem.

Wybuchła wielka wojna. Pierwszy rok jej wprowadza szkołę w nader krytyczne położenie; egzystencja szkoły z braku frekwencji i funduszów oraz z powodu znacznego uszczuplenia się ciała pedagogicznego została mocno zagrożona. Jednakże już w końcu roku szkolnego 1914/15 ilość uczniów z 89 powiększa się do 140. a w roku następnym wzrasta do czterystu zgórą. Od r. 1916 szkoła zmienia swój dotychczasowy charakter, zostaje mianowicie przekształcone na Gim Realne.

Dyrektorem jej, po ustąpieniu p. Szczepańskiego w r. 1914, zostaje p. Wacław Biernacki, kandydat nauk matematycznych, zmarły w czerwcu 1919 r.

Młodzież pojedyńczo lub po kilku opuszcza mury szkolne, aby wziąć udział w walce o najpiękniejszy ideał młodzieńczych swych marzeń—o wolność Narodu, dla którego po tylu latach tragicznej szarzyzny teraz nadzieja świtać poczęła. Niejeden z nich nie wrócił, bogacąc dzieje Szkoły żołnierskim zgonem swoim, niejeden przeszedł twardą szkołę w strzeleckim rowie, by potem, hartu nabywszy, tem goręcej Polsce służyć. Młodzież gimnazjalna czynną jest potem w Polskiej Organizacji Wolności. Kiedy Niemcy wycofują się z Włocławka, jak w całym kraju tak i u nas — nawet trzecioklasiści biegają po mieście, by rozbrajać napotkanych żołnierzy niemieckich.

Tymczasem na początku r. 1919 już za dyrekcji p. Ludwika Wencla Szkoła znów zmienia swą nazwę i charakter. Z dn 1 sierpnia tegoż roku została upaństwowioną, a od dn 4 grudnia 1922 r. nosi dzisiejszą nazwę: „Gimnazjum Ziemi Kujawskiej".

Nadchodzi rok 1920

Uczniowie klas starszych (od kl. 5 włącznie) gromadzą się na dziedzińcu szkolnym na wiec i uchwalają gremjalnie wstąpić w szeregi wojskowe. Rok szkolny wskutek tego rozpoczął się z dwumiesięcznem opóźnieniem.

Odtąd praca w szkole odbywa się normalnie.

Gimnazjum, począwszy, od klasy 4-ej dzieli się obecnie na dwa oddziały: humanistyczny i przyrodniczo - matematyczny. Od r. 1907 począwszy szkoła wydała matur jak następuje: w r. 1907 — 14, 1908—16, 1909—26, 1910 - 19, 1911 z oddziału zasadniczego 17, z oddziału rolniczego 16, 1912—15, 1913—23, 1914 20, 1915 - 6 1916—21, 1917—18, 1918—29, 1919—21, 1920—23, 1921—51, 1922—22, 1923 - 23, 1924—30, 1925—34, 1926—28, 1927-8-29 w bieżącym roku 1928/29 szkoła liczy 370 uczniów.

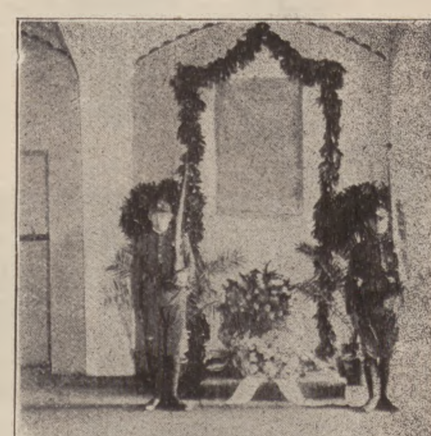
Opiekę nad Szkołą roztaczają: T-wo Przyjaciół Młodzieży, którego prezeską jest p. Kowalewska, T-wo Pomocy dla niezamożnych uczniów, którego prezeską po ś. p. Józefie Boyé jest p. Anna Boyé, utrzymujące przy ul Botanicznej bursę na kilkunastu uczniów oraz Rada Opiekuńcza, której prezesem jest p. dr. Witold Piasecki.

Młodzież skupia się w szeregu organizacyj szkolnych, jak Koło historyczno-literackie, Koło muzyczne, Klub sportowy, Kółko szachistów, T-wo Fizyczne, Hufiec harcerski, „Samopomoc".

Przy gimnazjum znajduje się także stacja meteorologiczna.

W dniach 17 i 18 września 1927 Koło Wychowawców zorganizowało Zjazd, który upamiętnił się swemi uchwałami na długie lata pozostawiając najmilsze wspomienia wśród uczestników i zaproszonych gości.

Piotr Czarneck.

Straż honorowa Hufca Szkolnego u stóp tablicy ku czci poległych kolegów.

GIMNAZJUM IM. Ks. JANA DŁUGOSZA WE WŁOCŁAWKU.

GIMN. IM. KS. J DŁUGOSZA WE WŁOCŁAWKU

J. E. Ks. Biskup Dr. Stanisław Żdzitowiecki, objąwszy w 1902 r. rządy diecezji, powziął zamiar powołania do życia gimnazjum. Wobec ówczesnych warunków politycznych myśl ta nie mogła być zrealizowana z powodu przeszkód, stawianych przez rosyjski rząd zaborczy Dopiero gdy w 1914 roku wybuchła wielka wojna powszechna, za okupacji kraju przez Niemców, można było od marzeń przejść do rzeczywistości Po długich, usilnych staraniach J. E. Ks. Biskup otrzymał nareszcie od władz niemieckich upragnioną koncesję na otwarcie szkoły. Wobec przypadającego wtedy 400 tnego jubileuszu wielkiego kapłana — patrjoty Najdostojniejszy Założyciel i Właściciel nadał gimnazjum nazwę „imienia ks. J Długosza".

Uroczyste rozpoczęcie roku szkolnego w nowej uczelni nastąpiło dnia 2 września 1916 roku. Po nabożeństwie w Bazylice Katedralnej i okolicznościowem przemówieniu, J E. Ks. Biskup dokonał poświęcenia sal szkolnych w lewem skrzydle swego pałacu nad Wisłą.

Przyszedł dzień 17 sierpnia roku 1920! Wskutek bombardowania Włocławka przez bolszewików spłonął cały pałac biskupi wraz z gimnazjum Pastwą ognia padły cenne pomoce naukowe, instrumenty orkiestry dętej i smyczkowej, biblioteka nauczycielska wreszcie wszystkie utensylja szkolne, jak stoły, ławki, szafy, tablice i t d oraz b bogaty gabinet przyrodniczy.

Chociaż owoc tyloletniej pracy był w gruzach J E Ks Biskup nie opuścił rąk, postanowił dźwignąć gimnazjum i w wynajętym domu przy ul Tumskiej 3, rozpoczęto pracę nanowo

Dom ten, aczkolwiek pokaźnych rozmiarów, dla Gimnazjum był zbyt ciasny. Dlatego też palącą sprawą stała się konieczność wybudowania nowego własnego gmachu. W tym celu utworzył się pod przewodnictwem J. E Ks Biskupa-Sufragana, W. Owczarka, specjalny Komitet, który po otrzymaniu od miasta Włocławka placu przy ul. Łęgskiej 26, przystąpił do budowy. Uroczyste poświęcenie fundamentów pod nowy gmach gimnazjum im. Długosza odbyło się 29 września 1925 roku. Poświęcenia dokonał osobiście J. E. Ks Biskup St Żdzitowiecki w otoczeniu duchowieństwa, młodzieży i publiczności.

Z niezbadanych wyroków Opatrzności nie danem mu jednak było doczekać poświęcenia nowozbudowanego gmachu szkolnego. Dnia 7 października 1928 r. dokonał poświęcenia ś.p. JEKs Biskup Władysław Krynicki.

Od dwu lat przy gimnazjum istnieje internat urządzony nowocześnie z należytą opieką pod każdym względem, zaspakajający najwybredniejsze wymagania rodziców, a dzieciom dający należyte wychowanie, co w dzisiejszych czasach jest rzeczą pierwszorzędnej wagi.

W ten sposób Gimnazjum im. Długosza stało się pełnym Zakładem Naukowo-Wychowawczym, nowy zaś gmach wyposaża kierownictwo i zespół nauczycielski w potężne środki owocnej pracy nad prowadzeniem wykształcenia i wszechstronnego razwoju powierzonej sobie młodzieży. Nie trzeba chyba objaśniać, że w Zakładzie duży nacisk położono na wychowanie fizyczne, ale większy jeszcze na stronę estetyczną i etyczną, tak dziś nielitości-

Fragment klatki schodowej.

AUDYCJA MUZYCZNA.

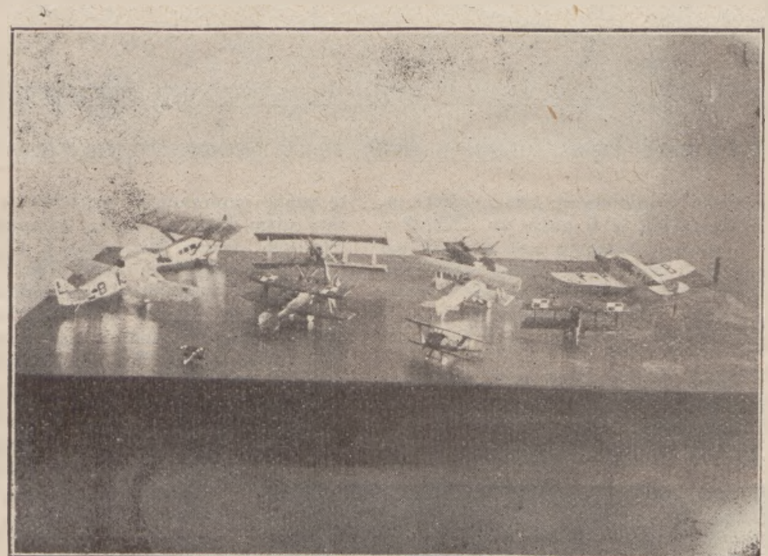
wie spychane ogólnie na plan dalszy. W tej też dziedzinie osiągnięto już wielkie sukcesy. Poza ścisłym przestrzeganiem wysoko postawionego programu szkolnego uprawia się żarliwie muzykę, malarstwo i rzeźbę w postaci modelowania. Kilka fortepianów, w tem koncertowy Bechstein są znakomitą po temu pomocą. To też audycje muzyczne i koncerty szkolne zyskały zasłużone uznanie. Często także dyrektor ks. A. Leśniewski zaprasza na koncerty wybitne siły zamiejscowe.

Malarstwo jest uprawiane bardzo gorliwie, a rzeźba stała się ulubioną formą wypowiadania się wielu chłopców. Z dużym nakładem zdołano wybudować maleńki wprawdzie, ale własny piec ceramiczny. Obecnie wykończane są pracownie fizyko-chemiczne, dla których nawet będzie urządzona maleńka gazownia.

Jeśli chodzi o internat—to może jest to jedyny zakład o tak postawionym racjonalnie internacie w całej Polsce. Dość powiedzieć, że niedawno zwiedzał go ks. Konopka z T.J. z Chyrowa gdyż był zaciekawiony sposobem wychowania młodzieży. Internat Łowiem nie ma nic z koszarowością wspólnego, a stała obecność nauczycieli z chłopcami czyni zeń wprost ideał tego, co można sobie w tym kierunku wymarzyć.

PRACOWNIA CERAMICZNA.

Modele aeroplanów, wykonane przez uczniów.

Dopiero jednak za 2 lata, jak objaśnia ks. dyrektor, Zakład będzie zupełnie wykończony a ilość wychowanków internatu dojdzie do pełnej cyfry 100 chłopców.

Należy mieć nadzieję, że niezłomna wola kierowników i ofiarność społeczeństwa pozwolą istotnie za 2 lata wykończyć to dzieło ś. p. ks. Biskupa Zdzitowieckiego, który je tak bardzo umiłował, gdyż bystrym swym umysłem przewidywał te bogate plony, jakie dziś już gimnazjum im. Ks. J. Długosza na całą Polskę wydaje. Opis przepięknego i bardzo celowego gmachu Gimnazjum postaramy się zamieścić w jednym z najbliższych numerów, aby móc zapoznać naszych czytelników z jedną z najwspanialszych i najwięcej nowoczesnych w Polsce budowli szkolnych.

Komunalne Semin. Nauczycielskie we Włocławku.

Gdy tylko zabłysła jutrzenka zmartwychwstania Polski, pierwszą myślą społeczeństwa polskiego było zwiększenie kadry pracowników na polu oświaty ludowej. To też gdy stało się to możliwem Zarząd Włocławskiego Koła P. M. S. przy czynnem poparciu dyrektora gimnazjum p. W. Biernackiego zorganizował 5-cio miesięczne kursy dla młodzieży obojga płci pragnącej poświęcić się szerzeniu oświaty ludowej. Zgłosiło się 70 osób, przyjętych zostało 50, a otrzymało świadectwo 18 osób w czerwcu 1917 roku.

Oddział P. M. S. zachęcony tem zorganizował następnie pierwszy wakacyjny kurs uzupełniający nauczycieli szkół powszechnych na Kujawach. Jak kurs był potrzebny świadczy, iż zgłosiło się nań 70% nauczycielstwa z pow. Włocławskiego i Nieszawskiego.

Opisane dwa kursy wykazały potrzebę zorganizowania Seminarjum Nauczycielskiego.

Zorganizowanie I-go kursu powierzono Radzie Pedagogicznej Gimnazjum Realnego, z pośród której wybrana została we wrześniu 1917 r. Komisja, składająca się: z dyr. W. Biernackiego i nauczycieli: Z. Błędowskiego, R. Kobendzy i prof. ks. A. Szymańskiego. Komisja ta opracowała projekt uruchomienia Seminazrum we Włocławku, co też uskutecznione zostało dn. 5 listopada 1917 r. (Ciąg dalszy na str. 61)

Zespół smyczkowy Kom. Sem. Naucz. we Włocławku z profesorem Sypniewskim na czele.

GIMNAZJUM PAŃSTWOWE ŻEŃSKIE IM. MARJI KONOPNICKIEJ WE WŁOCŁAWKU.

Datę powstania Gimnazjum Państwowego Żeńskiego im. Marji Konopnickiej we Włocławku odnieść należy do roku 1918-go czyli do roku założenia Gimnazjum Spółdzielczego, jakie stworzone zostało z inicjatywy rodziców byłego gimnazjum p. Masłowskiej oraz kilku osób z pośród włocławskiej inteligencji, interesującej się szkolnictwem, bądź ruchem spółdzielczym. Zaraz w pierwszym roku swego istnienia Gimnazjum Spółdzielcze musiało zwalczyć poważne trudności i zaspokoić liczne braki. Zebrano się jednak z zapałem do pracy! Dnia 9 sierpnia 1918 r. zawarto umowę z obecną dyrektorką gimnazjum, p. Zofją Degen-Slósarską i tak wytężono energję, że już dnia 8 września 1918 r. zdobyto 1/4 część obecnego lokalu i zorganizowano uroczystość poświęcenia nowej uczelni.

Nic dziwnego więc, że entuzjazm założycieli doprowadził w dniu 1.VIII 1921 r. do upaństwowienia Gimnazjum, któremu dekret p. Antoniego Ponikowskiego ówczesnego Ministra O. P. i W. R. z dn. 28 października 1921 r. nadał nazwę „Gimn. Państwowe Żeńskie imienia Marji Konopnickiej".

Od tej chwili pod opieką, Ministerstwa W. R. i O. P. a później i Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego, zwiększoną z racji upaństwowienia, gimnazjum dalej się rozwijało, wznosząc się w ciągu 8 lat istnienia na coraz to wyższy poziom pod względem wartości duchowych i materjalnych.

Wychowanie religijne wyraża się w nauczaniu zasad wiary i w odbywaniu praktyk religijnych. Młodzież uczestniczy w niedzielnych nabożeństwach pod opieką dyżurnych wychowawców-nauczycieli oraz dyżurnych pań, matek z Koła Opieki. Trzy razy do roku uczenice przystępują do spowiedzi i Komunji św. Duch etyki chrześcijańskiej przenika pracę młodzieży w Kole Młodzieży Czerwonego Krzyża, opartą na szerzeniu miłości bliźniego przez czyn.

Nowy gmach Państ. Gimnazjum Żeńsk. im. M. Konopnickiej we Włocławku.

Wprowadzony z inicjatywy nauczycielki, p. Eugenji Bartkowskiej, w II półro zu 1923/24 r. szkolnego Samorząd klasowy stał się wkrótce po zaprowadzeniu główną podstawą moralnego oddziaływania nauczycieli na młodzież i samych uczenic na siebie. Ideę spółdzielczości krzewi „Samopomoc" wyłoniona przez prof. Bartkowskiego.

Równie dawną organizacją, jak Samopomoc, jest Kółko Historyczno-literackie „Promień". W latach ubiegłych Kółko brało również udział w gazetce szkolnej, zastąpiono jednak tę pracę popieraniem czytelnictwa i prenumeraty pism, które posiadają samorządy klasowe: Płomyka Iskier, Młodzieży C. K., Czynu C. K. i w najwyższych klasach Tęczy (VI), Bluszczu (VII) i Tygodnika Ilustrowanego (VIII).

Kółko Muzyczne powstało w 1921 roku. Obejmuje ono uczenice, należące do chóru i do powstałego w ostatnim roku zespołu orkiestralnego.

Przy Gimnazjum powstał też w 1926 roku, pierwszy we Włocławku Hufiec Przysposobienia Wojskowego Kobiet do obrony kraju. Do należenia do Hufca potrzebne jest zezwolenie na piśmie trzech instancyj: Dyrektorki Gimnazjum, Lekarza szkolnego i rodziców. Należeć mogą tylko zdrowe, od 16 lat dziewczęta, uczące się przynajmniej dostatecznie i dobrze się zachowujące.

Współdziałanie domu ze szkołą było i jest bardzo żywe przez t. zw. Radę Opiekuńczą, która otacza uczelnię troskliwą pomocą nietylko materjalną, lecz przez udział delegatki radczyni miasta p. Dowmontowej współdziała wprost z Radą Pedagogiczną w pewnych, co prawda tylko, sprawach wychowawczych.

Poziom naukowy Gimnazjum, które posiada obecnie całkowicie program humanistyczny, najlepiej się uwidocznia ilością wydanych matur, a więc w r. 1921 (Gimn. Spółdzielcze) — 10; w r. 1922 — 8; w r. 1923 — 17; w r. 1924 — 14; w r. 1925 — 20; w r. 1926 — 15; w r. 1927 — 13; w 1928 — 12. Razem 109.

W dziale wychowania fizycznego prócz metodycznych lekcyj gimnastyki, urozmaicanych grami i pląsami, uczenice wszystkich klas raz na tydzień korzystają z poobiednich gier ruchowych oraz w sezonie uprawiają różne sporty: saneczkowanie, łyżwiarstwo, koszykówkę, jazdę na rowerach, wioślarstwo i w czasie obozów letnich P. W. pływanie.

Komitet Budowy Gimnazjum. Siedzą: Starosta C. Gajzler, Dyr. Z. Degen Ślósarska i b. star. A. Olszewski.

Część drużyny wioślarskiej na „Białym Orle".

Gimnazjum wypożycza uczenicom bezpłatnie łyżwy i sanki oraz nabyło w czerwcu 1928 r wspaniałą łódź cedrową, parówkę, za sumę 1590 zł, która otrzymała nazwę: „Sokół". Drużynę wioślarską 30 uczenic uczył łaskawie wiosłowania w basenie Towarzystwa Wioślarskiego p. Dyrektor Gimnazjum Państwowego Męskiego Ziemi Kujawskiej, Ludwik Wencel.

Dzięki życzliwemu stanowisku Włocławskiego Towarzystwa Wioślarskiego uczenice korzystają na ulgowych warunkach z basenu i z przystani, a łódź umieszczona została w garażu Towarzystwa.

Uczenice Gimnazjum im. M. Konopnickiej wielokrotnie brał udział w zawodach sportowych i zdobyły wiele nagród w postaci żetonów i dyplomów

Pracę lekarza szkolnego dr Stefana Maciejowskiego uzupełnia dentystka szkolna, p. Marja Rojszykowa, ktora za cenę tylko zwrotu kosztu materjałów, używanych do plomb, leczy zęby najmniej zamożnym uczenicom, resztę zaś bada i zawiadamia dwukrotnie rodziców o potrzebie naprawy zębów.

Ze sprawą wychowania fizycznego łączy się praca w Hufcu P. W, oraz łączą się liczne majówki i wycieczki turystyczne.

Tak szeroko prowadzone prace szkolne musiały skłonić osoby stojące wokół uczelni do pomyślenia o własnym gmachu Miasto postanowiło podarować obszar 10000 metrów kw. Dopiero jednak pośrednictwo dyrektorki p. Degen-Slósarskiej, które doprowadziło do kupna przez miasto za niezwykle niską cenę wielkiego placu po niedoszłej budowie fabryki „Młodzie" dało gimnazjum wymarzone miejsce nad Wisłą z widokiem na Szpetal pod budowę własnej siedziby.

Sprzedaż placu miastu na bardzo dogodnych warunkach ułatwili członkowie Komisji Likwidacyjnej fabryki „Młodzie", pp. Kierownik budowy tej niedoszłej z braku kredytów fabryki, inż. Zygmunt Slósarski, p. Dyrektor fabryki „Gleba" Xiężopolski i p. Bogusław Bacciarelli, przedstawiciel Spółki Ziemiańskiej, której własnością był plac przy ul. Łęgskiej № 20-22 z budynkami, znajdującemi się na placu.

Dzięki dobrej woli Komisji Likwidacyjnej, z p Zygmuntem Slósarskim na czele z jednej strony, a Zarządem miasta w osobie p Prezydenta Rolińskiego z drugiej strony oraz dzięki obywatelskiemu stanowisku właścicieli placu, pp. Ziemian z pp. Zdzisławem Rutkowskim i Pruskim na czele, doszła do skutku świetna dla interesów miasta tranzakcja kupna ogromnego placu, o powierzchni 40 tys m², wraz z 3 budynkami (dom od frontu, dom w głębi, później przerobiony na siedzibę pp Prezydentów miasta, oraz budynek koszarowy, przerobiony później na 7 klas. Szkołę Powszechną № 7)

Uwzględniając zasługi p Prezydenta Rolińskiego za energję w przeprowadzeniu kupna placu, Rada Miejska nadała ulicy przyległej do tego placu nazwę im Rolińskiego.

Niestety, pomimo wielkiej ofiarności społeczeństwa wobec braku kredytów budowa pięknie zaprojektowanego przez inż. Architekta Władysława Kwapiszewskiego gmachu powstaje powoli.

Do dnia 1.XI 1927 r wykopano ziemię pod fundamenty, wykonano kosztowny drenaż placu oraz pobudowano murów i fundamentów za sumę około 63 tys. zł., która po przeliczeniu na obecne ceny wyniosłaby conajmniej 80 tys zł

Na liczne „cegiełki" w tem, co wzniósł Komitet bez żadnej pomocy rządu, złożyły się również obok wyżej wymienionych ofiar większe i mniejsze ofiary rodziców nowowstępujących uczenic gimnazjum, fundusze Rady Opiekuńczej, dochody z koncertów i przedstawień szkolnych, dary, składane na budowę w dniu imienin Dyrektorki i t. p.

Pierwszą sumą, jaka wpłynęła ze skarbu państwa na budowę gimnazjum, była suma 10 tys. zł. na opłacenie kosztów sporządzenia projektu i kosztorysu.

Obecnie władze uznając potrzebę budowy przyznają teraz już stopniowo poważniejsze kredyty.

Ufać więc należy, że wkrótce stanie ów upragniony gmach, a gimnazjum zyska w ten sposób nowe warunki swego dalszego rozwoju, umożliwiając większej ilości uczenic czerpanie wiedzy we własnych murach.

Lekcja gimnastyki w sali aktowej Gimnazjum Ziemi Kujawskiej.

RADA PEDAGOGICZNA PAŃ. GIM IM. M KONOPNICKIEJ W 1927 28

GIMNAZJUM ŻEŃSKIE T-wa „OŚWIATA i WYCHOWANIE" WE WŁOCŁAWKU.

Gimnazjum Żeńskie T-twa „Oświata i Wychowanie" (pod firmą J Steinbokówny) założone zostało w najtrudniejszych warunkach, gdyż w czasie okupacji niemieckiej 1916 r. Na zaproszenie ś p. J E. Ks. Biskupa Zdzietowieckiego przyjechała do Włocławka założycielka tej uczelni, p. Janina Steinbokówna i po otrzymaniu od władz niemieckich pozwolenia otworzyła narazie 4 klasy gimnazjum, w którem po poświęceniu wynajętego na ten cel gmachu (przy ul. Cygance Nr 30) w d. 29 października zaczęły się odbywać lekcje. Z każdym rokiem otwierano wyższą klasę. Zaraz w pierwszym roku urządzono internat, który liczył 23 internatki, uczenic w czterech klasach było 106.

W r 1918 kupiono posesję przy ulicy. Przejazd Nr 5 (obecnie Kopernika Nr. 2), składającą się z dwóch połączonych domów (dwupiętrowego i jednopiętrowego) z ogrodem, a w październiku 1923 roku dokonano przy pomocy pożyczki bankowej nadbudowy II piętra na domu jednopiętrowym oraz przemianowano na-

Ogólny widok starego gmachu Gimnazjum.

zwę szkoły na Gimnazjum Żeńskie Twa Oświata i Wychowanie, w którem dyrektorką została nadal p J Steinbokówna prezeska tegoż Towarzystwa.

Do najważniejszych przeżyć Zakładu należy w 1918 roku 21-IX bytność w gimnazjum Monsignora Ratti, Nuncjusza Papieskiego, obecnego Ojca św Piusa XI, który był uroczyście przyjmowany na sali aktowej szkoły, gdzie powitała Dostojnego Gościa przemówieniem w języku francuskim dyrektorka uczelni, wyrażając w imieniu personelu, swojem i uczenic radość z odwiedzin Namiestnika Chrystusowego i swe gorące przywiązanie do Stolicy Apostolskiej; następnie przemawjała uczenica kl. VI Henryka Racięcka. Monsignor Ratti serdecznie odpowiedział na przemówienie dyrektorki, podkreślając szczytne powołanie wychowawczyni młodego pokolenia i doniosłą rolę uświadomionej Polki-katoliczki.

W wielkiej swej łaskawości Ojciec św. Pius XI obdarzył dyrektorkę, p. Janinę Steinbokównę, orderem Grobu Chrystusowego, który wraz z dyplomem przesłał na ręce najdostojniejszego Pasterza ś p Ks Bp Zdzitowieckiego W r 1925 11 listopada 1918 r. szkoła witała w swoich murach J.E. ks Prymasa Dalbora. W r 1920 w czasie inwazji bolszewickiej gmach szkolny gościł u siebie około 40 osób obywateli-uciekinierów z za Wisły i przeżywał nader groźne chwile wraz z mieszkańcami Włocławka. Dom został poważnie uszkodzony, 2 klasy zdemolowano, dach i ściany podziurawiono odłamkami szrapnelów; w całym gmachu wyleciało 66 szyb, ławki i sprzęty uległy częściowemu zniszczeniu.

Gabinet Dyrektorki.

W r 1927 Gimnazjum obchodziło dni żałoby gdyż 11 lutego zmarł Organizator i Opiekun szkoły ś. p Najdostojniejszy Ks. Bp. Zdzietowiecki. Zmarły Pasterz interesował się gorąco rozwojem uczelni i, biorąc czynny udział we wszystkich ważniejszych jej uroczystościach, jak Ojciec zachęcał do pracy młodzież i błogosławił jej i nauczycielstwa trudy

Gimnazjum straciło dnia 6 maja 1928 r. życzliwego Przyjaciela szkoły w osobie Regensa Seminarjum Duch. ś.p. ks. dr. Czaplę, który wpływem swoim przyczynił się do kupna posesji przy ulicy Cyganka, 32, na którym w roku bież. stanął nowy gmach szkolny, liczący 5 pięter.

We wrześniu 1926/27 przy Gimnazjum otwarte zostało Seminarjum Żeńskie Tow. Oświata i Wychowanie, którego dyrektorką została p Zenobja Maruska.

Od następnego roku szk. 1929/30 Gimnazjum i Seminarjum przeniesione zostaną do nowego wspaniałego gmachu; w dawnych dwóch domach mieścić się będą estetycznie i wygodnie urządzone internaty dla uczenic obu szkół. Obie szkoły posiadają następujące urządzenia: ładną kaplicę, dużą i artystycznie wykończoną salę aktową ze sceną i urządzeniem dla kina, salę gimnastyczną z przyrządami według ostatnich wymagań bogato zaopatrzoną bibljotekę z czytelnią, sale na muzeum, prncownię fizyko-chemiczną z gabinetem, pracownię przyrodniczą, dużą z prześlicznym widokiem na gotycką katedrę i Zawiśle salę rysunkową, sale do robót ręcznych, umywalnie, wanny, natryski i szatnie; na V-em piętrze 20 metrowy taras

Bibljoteka Gimnazjalna.

Szkoły rozporządzają licznemi pomocami naukowemi: gabinet fizyczny, chemiczny i przyrodniczy jest bogato zaopatrzony; mapy, obrazy, albumy z reprodukcjami dzieł sztuki są do użytku młodzieży skompletowane. Własnością szkół jest również: latarnia projekcyjna, kino domowe, piłki do gier, sanki i t. p Bibljoteka szkolna i nauczycielska liczy 4460 dzieł, 4870 tomów; w czytelni są pisma polskie i francuskie.

W celu uspołecznienia wychowanek i przygotowania ich do późniejszej samodzielnej pracy w obu Zakładach prowadzone

J Steinbachowa, Dyr, Gimnazjum Tow. „Oświata i Wychowanie".

są Organizacje i Kółka w Gimnazjum — Sedalicja Marjańska Samopomoc, Kółko historyczne, krajoznawcze i sportowe, w Seminarjum Naucz — Sodalicja Marjańska, Kółko Miłośniczek Mowy Ojczystej, Kółko Krajoznawcze i Muzyczne Nadto każda klasa zakreśla sobie pewien cel specjalny.

Z okazji obchodu dziesięciolecia ogłoszenia Niepodległości Polski, uczenice powzięły następującą decyzję: rok rocznie dn. 11 listopada opodatkują się dobrowolnie na rzecz najbiedniejszej ochronki miejskiej, dla której też w okresie Bożego Narodzenia urządzą Ggwiazdkę i choinkę, nadto, co miesiąc cała szkoła składa na ten cel po 10 groszy od uczenicy. W bieżącym roku szkolnym złożono ochronce jednorazową ofiarę w sumie 210 zł. Uchwała ta ma przetrwać jako tradycja do końca istnienia uczelni Aby wszczepić w młodzież tak ważną w życiu rodziny, społeczeństwa i narodu ideę oszczędności, zachęcono uczenice do wkładania zaoszczędzanych pieniędzy do Kasy oszczędnościowej Klasa, która odznaczy się największą sumą wkładów—otrzyma od dyrekcji nagrodę

W bieżącym roku szkolnym Gimnazjum Żeńskie liczy 260 uczenic, internatek 64, Seminarjum Żeńskie (na czterech kursach) uczenic 101—internatek 36 Seminarjum Żeńskie posiada prawa szkół państwowych i zaliczone jest do t zw. szkół ketegorji „A".

Pierwsze matury odbyły się w roku 1920 21—zdały wszystkie uczenice kl 8-ej w liczbie 11

W roku szkolnym 1921 22 otrzymało matur 10 uczenic W r. 1921 23 — 5 uczenic, w r. 1923 24 — 12 uczenic, w roku 1924 25 — 13 uczenic, w roku 1925 26 — 16 uczenic, w roku 1926/27 — 7 uczenic, w roku 1927/28—14 uczenic

Z ogólnej liczby 88 maturzystek studjuje na wyższych uczelniach 65.

W roku szkolnym 1928/29 stanęły do egzaminów maturalnych wszystkie uczenice kl V II w liczbie 10.

Egzaminy dla nowowstępujących do Gimnazjum Żeńskiego i Seminarjum Naucz. Żeńsk T-wa „Oświata i Wychowanie" we Włocławku odbędą się dnia 26 i 27 czerwca o g. 9-ej rano.

Kaplica Gimnazjalna.

Przedszkole.

Lekcja kośby.

Pow. Szkoła Rolnicza Męska w Starym Brześciu Kujawskim

Szkoła Rolnicza została założona w roku 1925. Jest ona owocem ustawy sejmowej, przewidującej założenie dwuch szkół rolniczych w każdym powiecie: męskiej i żeńskiej. Zbudowana jest na terytorjum państwowem przy pomocy rządowej za fundusze

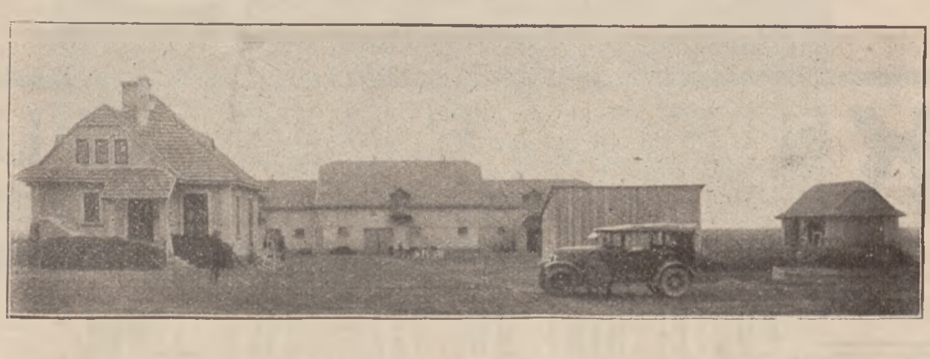
Ogólny widok Powiatowej Szkoły Rolniczej Męskiej w Starym Brześciu Kujawskim.

Sejmiku Włocławskiego. Odległa jest od Włocławka o 12 km. a od Brześcia Kujawskiego o niecałe 2 km. Leży przy szosie oraz przy linji państwowej kolejki wąskotorowej. Dzięki temu szkoła znajduje się w szczęśliwem położeniu pod względem komunikacyjnym, tembardziej, że szosą kursuje dziennie po kilkanaście autobusów w jedną i drugą stronę. Urząd pocztowy i telegraf znajdują się w Brześciu Kujawskim, a więc odległe są od szkoły o niecałe 2 km. Telefon szkoła posiada własny. W sąsiedztwie szkoły znajduje się Ognisko Kultury Rolniczej prowadzone na terytorjum państwowem przez Centralne Towarzystwo Rolnicze. Jest w pobliżu również i cukrownia. O tem wspominamy dlatego, gdyż uczniowie mogą łatwo i wiele korzystać przez zwiedzanie bez potrzeby uciekanie się do dalekich, a czasem i kosztownych wycieczek.

Terytorjum szkolne liczy 65 morgów z czego pięć przypada na łąki. Pozostała część jest zajęta pod gospodarstwo rolne, sad i warzywa. Zabudowania szkolne składają się z gmachu szkolnego, dwuch domów mieszkalnych dla nauczycieli, szpichlerza, stodoły, obory, chlewni i szopy. Gmach szkolny jest budynkiem jednopiętrowym i mieści na piętrze internat, a na parterze salę wykładową, świetlicę, gabinet dyrektora, pokój nauczycielski, jadalnię i kuchnię. Domy dla nauczycieli są budynkami parterowemi. Wszystkie zabudowania są murowane i kryte dachówką prócz stodoły, która jest drewniana z murowanymi słupami, kryta zaś jest eternitem.

Kurs nauki w szkole trwa od 15 stycznia do 15 grudnia każdego roku, a więc jest to szkoła o kursie jedenastomiesięcznym. Przeznaczona dla synów rolników drobnej własności w pierwszym rzędzie powiatu Włocławskiego, szkoła ma za zadanie podniesienie rolnictwa przedewszystkiem w tym powiecie. Ze szkoły tej korzystają też sąsiednie powiaty, a zwłaszcza młodzież powiatu nieszawskiego

Nauka odbywa się w połączeniu z zajęciami praktycznemi Uczniowie mają możność nabycia teoretycznych i praktycznych wiadomości z rolnictwa, hodowli, weterynarji, mleczarstwa, sadownictwa, warzywnictwa i pszczelnictwa. Prócz tego jest wykładana przyroda w zakresie potrzebnych do nauki przedmiotów fachowych. Uczniowie uczą się także języka ojczystego, historji i geografji Polski, nauki o Polsce, rachunków, mają pogadanki religijne. Prócz wymienionych przedmiotów przechodzą kurs pożarnictwa pod kierunkiem instruktora przyjeżdżającego w tym celu

Budynki gospodarcze

Uczniowie z profesorami.

zwykle z Warszawy. Ćwiczenia praktyczne z pożarnictwa odbywają się na miejscu, gdyż szkoła posiada wszystkie potrzebne w tym zakresie przybory strażackie. Pod fachowym kierunkiem uczniowie przechodzą również kurs przysposobienia wojskowego.

Wszyscy uczniowie mieszkają w internacie w szkole. Życie internatowe wdraża ich do życia zbiorowego i koleżeńskiego. Mają Pomoc Bratnią z własnym sklepikiem, kooperatywę i sąd koleżeński.

Co rok szkoła urządza jedną dłuższą i dalszą, trwającą 10 dni, wycieczkę po kraju, oraz parę wycieczek małych zwykle do najbliższej okolicy. Podczas tych wycieczek uczniowie mają możność widzieć różne okolice kraju oraz zapoznać się z życiem tych okolic.

Personel nauczycielski składa się z czterech osób, w tej liczbie i dyrektor szkoły. Nauczyciele mieszkają na miejscu i są dla szkoły zaangażowani przez Ministra Rolnictwa.

Szkoła posiada inwentarz martwy i żywy. Inwentarz martwy stanowią narzędzia rolnicze, ogrodnicze i pomoce naukowe. Inwentarz żywy składa się z koni, krów i buhaja rasy nizinnej, macior i knura rasy białej angielskiej. Prócz tego jest kogut kilkanaście kur zielononóżek dla produkcji jaj dla propagandy w powiecie hodowli tej rasy kur.

Rasowy stadnik przy pracy.

U wodopoju.

Szkoła bierze żywy udział w kursach i pogadankach rolniczych organizowanych przez władze komunalne lub też sama organizuje takie kursy u siebie. Ostatnio odbył się kurs czterodniowy w murach szkolnych dla Kół Młodzieży Wiejskiej, mające wziąć udział w organizujących się w powiecie włocławskim konkursach rolniczych.

Kom. Sem. Naucz. we Włocławku.

(Dokończenie ze stronnicy 53-ej).

Zygmunt Błędowski
Dyrektor Kom. Sem. Naucz. we Włocławku.

Idąc jednak po linji najmniejszego oporu, zdecydowano umieścić je niby naraz e otwierając pierwszy kurs w gmachu Gimnazjum realnego na zajęcia popołudniowe.

Mści się to jednak dotąd na rozwoju i dalszej przyszłości tego Seminarjum, które po tylu latach nie może dojść do swego własnego gmachu czy też tylko lokalu.

Otwarcie I-go kursu koedukacyjnego nastąpiło przy 31 uczniach i 11 uczenicach. Dyrektorem Seminarjum został dyr. Gimnazjum męskiego p. W. Biernacki. W drugim roku istnienia Seminarjum zorganizowano Stowarzyszenie koleżańskie „Bratnią pomoc", oraz drużyny harcerskie męską i żeńską.

W wakacje 1919 r. umarł prawie nagle dyrektor Gimnazjum i Seminarjum ś. p. W. Biernacki. Kierownictwo powierzone zostało zastępczo nauczycielowi tegoż Seminarjum p. Zygm. Błędowskiemu, który oficjalnie od 1.12. 1919 r. został przez polskie władze szkolne zatwierdzony na tem stanowisku i dotąd je sprawuje.

W wakacje 1920 r. młodzież uczelni gremjalnie zasiliła szeregi armji ochotniczej, wstępując do 32 p. p. w Warszawie; brała udział w kilku krwawych potyczkach i zaznaczyła swą młodą krwią bohaterskie wysiłki armji polskiej:

Pod Nasielskiem w sierpniu ciężko ranny został ucz. IV kursu Nowacki Antoni. Pod Małkinią—ranny został uczeń III kursu Makowski Józef dostał się do niewoli bolszewickiej, z której wrócił z nad jez. Onegi dopiero w maju 1921 r. wreszcie 12.10 pod Słuckiem poległ najmłodszy prawie z uczniów—żołnierzy, bo zaledwie 16-tni uczeń II-go kursu, ś. p. Józef Świtkiewicz.

Na późnej je ieni ochoczo zabrali się wszyscy do pracy. Pierwsze matury wydano w czerwcu 1921 roku 26 osob. (14 męż. i 12 kob.). W roku szkolnym 1921/22 Seminarjum przeszło z programu 4-ro letni go na 5-cio letni, wobec czego egzaminy maturalne w tym roku nie odbyły się.

W czerwcu 1923 r. przeprowadzone zostały pierwsze egzaminy z kursu 5-cio letniego. Odtąd rozpoczął się normalny przebieg pracy Seminarjum o tyle, o ile można nazwać normalnym przebiegiem popołudniowe zajęcia, trwające zwykle do g. 19.15.

Mimo jednak tych anormalnych warunków pracy postępy młodzieży są zupełnie zadawalniające; liczba wydawanych matur wynosi przeciętnie 80% i dotąd w ciągu 7-miu roczników wynosi 167 osób (74 męż. 93 kob.).

Podnoszona kilkakrotnie już sprawa własnego gmachu rozbija się wciąż o chroniczny brak środków materjalnych — świta jednak nadzieja obchodzenia 15-stolecia Seminarjum już we własnym gmachu.

Kurs V-ty Kom. Semin. Naucz. we Włocławku.

Grupa młodzieży męskiej Kom. Semin. Naucz. we Włocławku.

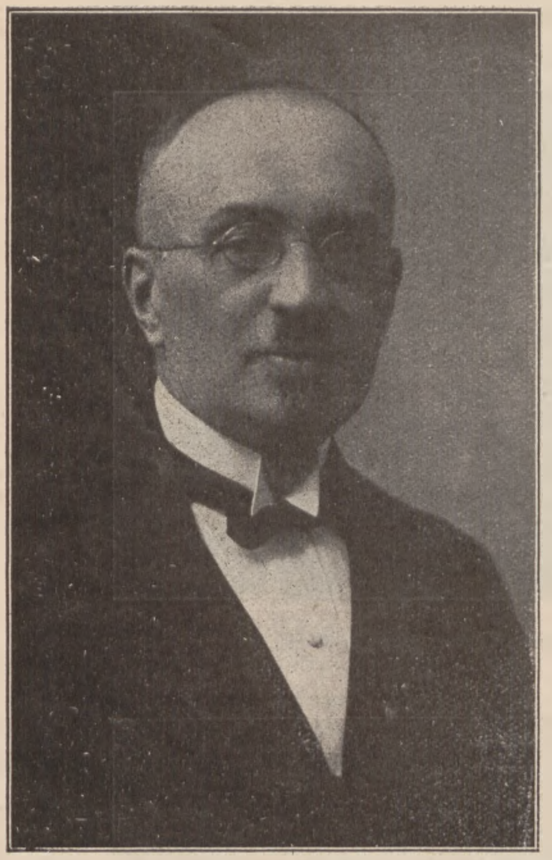

Wycieczka V kursu Komunalnego Seminarjum Nauczycielskiego do siarczanego źródła „Wieniec" pod Włocławkiem z lek. szkol. Drem. Olszewskim na czele.

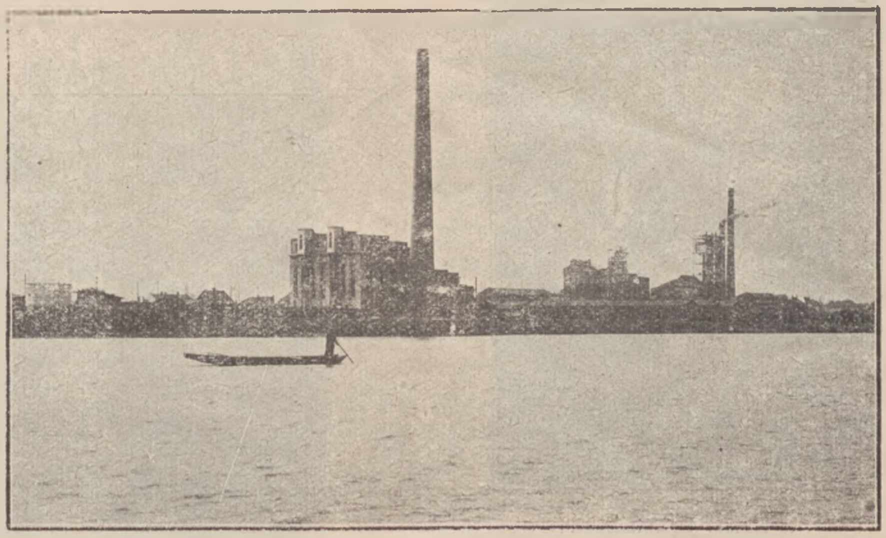
ERRATA.

W podpisie pod portretem p. dyr. Gim. Tow. „Oświata i Wychowanie" zakradła się omyłka drukarska. Zamiast Steinbachowa, winno być p. J. Steinbokówna, dyr. Gim. Tow. „Oświata i Wychowanie", co niniejszem prostujemy.

Kujawska Elektrownia Okr. we Włocławku.

DR. WITOLD PIASECKI
Prezes poprzedniej i obecnej Rady Miejskiej we Włocławku, za którego przewodnictwa zrealizowano budowę Elektrowni.

Elektrownia od strony Wisły.

Magistrat m. Włocławka i Komitet Budowy Elektrowni. Siedzą od lewej: inż. T. Hajdo, inż. Z. Ślusarski, prezydent Stef. Pachnowski, Jerzy Bojańczyk, ławnik Cz. Kossobucki. Stoją ławnicy: B. Przybyłowski, Al. Sztolcman i St. Markowski.

Liczący przeszło 50.000 ludności Włocławek do czasu niepodległości Polski był zaniedbany, tak jak i wszystkie miasta w b. Kongresówce, skutkiem tego, że moskale mało troszczyli się o „Kraj Priwislinskij". To też dobrze zrobił Prezydent miasta Włocławka, p. Stefan Pachnowski, że przed paru laty nakreślił plan gospodarczy dla Włocławka na lat 10—15.

W planie tym była uwzględniona na pierwszem miejscu elektrownia.

Odkładając do następnego numeru opis tego wielkiego dzieła, pragniemy tylko obecnie podać parę ważniejszych etapów realizowania całego przedsięwzięcia.

Rada Miejska postanowiła budowę elektrowni na posiedzeniach swych w lipcu i sierpniu 1925 roku, budowę rozpoczęto 20 maja 1927 r., wmurowując akt erekcyjny w kamień węgielny; 17-go zaś czerwca 1928 r. dokonano poświęcenia i uruchomienia elektrowni.

Jak wielkiej doniosłości jest fakt wzniesienia we Włocławku tego Zakładu, ile kosztowało to pracy ofiarnej, obywatelskiej i wysiłku—postaramy się to odźwierciadlić szczegółowo w numerze następnym „Miesięcznika Illustrowanego", ograniczając się tutaj narazie do podania ogólnego widoku tego kapitalnego, na dziesiątki lat trwania obliczonego dzieła i podobizny jego głównych inicjatorów i twórców.

Kierownictwo Bud. Elektrowni we Włocławku. Od prawej: inż. Z. Kozanecki—kier. bud., inż. T. Steffen—inż. Wydz. Technicznego, inż. T. Hajdo—szef Wydz. Handlowego, c. inż. J. Piasecki—inż. Wydziału Technicznego, Wł. Miciński—kierownik sieci, St. Gołębiowski, kierownik centrali.

NAJWAŻNIEJSZE WYDARZENIA

W MARCU 1928 R.

Sprawy krajowe.

1. Wyjazd min. Zaleskiego na Sesję Rady Ligi Narodów.

2. Pożar Pałacu Czartoryskich w Żórawnie.

8. Min. Skarbu Czechowicz podał się do dymisji. Kierownikiem Min. Skarbu został podsekretarz stanu p. dr. T. Grodyński.

14. W Sejmie postawiono wniosek o postawienie b. min. Skarbu Czechowicza przed Trybunał Stanu.

16. Sąd marszałkowski rozpoczyna badanie sprawy posła Towarnickiego, oskarżonego o oszustwo.

— Rzeki w Polsce powoli odmarzają i ruszają.

17. Zgon znakomitego poety Antoniego Langego.

19. Uroczystości z racji imienin mar. J. Piłsudskiego.

— Sąd apelacyjny w Warszawie uchylił decyzję płockiego sędziego śledcz. w sprawie niepociągania przełożonego marjawickiego Kowalskiego do odpowiedzialności za ataki na Kościół Katolicki w jego broszurze „Stary Testament".

20. Sejm uchwalił wniosek o postawienie b. min. skarbu Czechowicza przed Trybunał Stanu większością 240 głosów przeciwko 126.

24. Rzeki polskie ruszają powoli. Straty niewielkie.

26. Po długiej zimie Wisła ruszyła pod Warszawą.

27. Narady Prezydenta Rzeczypospolitej z mar. Piłsudskim i premjerem Bartlem. Pogłoski o częściowej zmianie rządu.

Sprawy zagraniczne.

1. Wskutek wielkich mrozów zatoki: botnicka, fińska i ryska oraz kanał Kiloński są zamknięte dla żeglugi.

7. Wojna domowa w Meksyku toczy się ze zmiennem szczęściem. Do powstania dołączyły się liczne szczepy indjan.

13. Wobec nieprzychylnego stanowiska Komisji Śledczej gen. Nobile zgłosił swą dymisję, którą Mussolini przyjął.

14. W. Książe Cyryl ogłosił manifest o przyjęciu ustroju sowieckiego w przyszłej monarchji rosyjskiej.

20. Zgon mr. Focha.

24. Plebiscyt faszystowski we Włoszech, 8,56),570 głosów padło za rządem, a 136,198 przeciwko rządowi.

— Rozruchy w Monaco.

26. Pogrzeb mar. Focha.

Z ŻYCIA WŁOCŁAWKA.

Ingres. Dnia 20 maja odbędzie się w Włocławku uroczysty ingres nowego Biskupa Włocławskiego J. E. ks. Karola Radońskiego.

Kujawiaki. Młody i utalentowany artysta-muzyk, ziemianin, p. Tomasz Gliński z Boniewa, wpadł na znakomity pomysł zebrania melodyj kujawskich. W dn. 5 maja wystąpił p. Gliński w sali „Oaza" w Włocławku z koncertem, w którym też łaskawie udział przyjąć raczył prof. Feliks Szymanowski, znakomity interpretator Chopina. Orkiestra, a właściwie septet, p. Glińskiego przybrana była w kostjumy kujawskie. Raziło, że sam autor ubrany był we frak. Wszak nasz Namysłowski występował zawsze w kostjumie ludowym. Raziły również odrapane dekoracje sceny. Czy nie lepsze byłoby proste umajenie?! Natomiast koncert sam wypadł doskonale. Szczególniej wartościowe okazały się „Suita Kujawska", „Melodje Kujawskie" i „Marsz Weselny Kujawski". Pozatem niektóre fantazjowane Kujawiaki, Mazurki i Polki kompozycji p. Glińskiego przyniosły prawdziwy sukces młodemu autorowi. Zachwyt budziła gra prof. Szymanowskiego. Szkoda, że publiczności zebrało się tak niewiele i bilety były bardzo drogie. Sfery muzyczne Włocławka winne są koncerty te spopularyzować.

Wystawa elektryczna. W celach propagandy Magistrat m. Włocławka projektuje urządzenie wystawy elektrycznej we Włocławku w drugiej połowie maja.

Rozwiązanie łamigłówek z № 3.

LOGOGRYF.

k	ś	i	w	k	k	w	k	w	g	z	ś	b	k	p	p	k	b	w	p	p	p	s
o	w	r	e	w	r	a	o	a	ł	a	l	a	o	r	a	a	a	r	a	r	a	ł
m	i	e	s	ł	ę	c	z	n	i	k	i	l	l	u	s	t	r	o	w	a	n	y
a	a	n	t	a	b	e	a	n	n	o	n	o	o	s	e	a	a	n	e	g	n	k
r	t	a	a	t	i	k	k	a	a	n	a	n	s	y	r	r	n	a	ł	a	a	a

REBUSIKI.

Zastrzyk. Zasiłek. Podmajstrzy. Samowar.

Nagrodę książkową otrzymał p. Przemysław Grabowski z Włocławka.

Kredyty meljoracyjne zapewnione.

W Krajowem Towarzystwie Meljoracyjnem w Warszawie odbył się zjazd kierowników oddziałów tej instytucji, którzy w sprawozdaniach zgodnie podkreślali, że w kołach rolniczych (zwłaszcza wśród drobnej własności) daje się stwierdzić duże osłabienie tendencji meljoracyjnych, spowodowane zachwianiem wiary w pomoc finansową Państwowego Banku Rolnego. Wyjaśniono, że obawy te nie są słuszne. Jak wiadomo, powstały one na gruncie wymagań formalnych, P. B. R., które spowodowały zwłokę w udzielaniu pożyczek. Stało się to częściowo w związku z przechodzeniem z dotychczasowej formy kredytów na pożyczki w obligacjach meljoracyjnych, wymagających mocnego zabezpieczenia, a więc odpowiedniego załatwienia strony prawnej przy pożyczkach, udzielanych bez hipotecznego zabezpieczenia, częściowo zaś z powodu tego, że w niektórych przypadkach bank ujawnił iż dokumenty, warunkujące wypłatę pożyczek, złożone przez spółki i potwierdzone przez władze nadzorcze, okazały się niezgodnemi z wymogami statutów omawianych spółek. Przypuszczenia niewtajemniczonych, że zwłoka w otrzymywaniu pożyczek jest spowodowana brakiem pieniędzy, są mylne, gdyż obligacje meljoracyjne są dobrze widziane nawet na rynku zagranicznym, od czasu zaś uruchomienia przez bank kredytu obligacyjnego t. j. od lipca 1928 r. nie zaszedł ani jeden przypadek zwłoki w wypłacaniu pożyczki meljoracyjnej z powodu braku kredytów. Spółki, załatwiające sprawy według ustalonych już obecnie wzorów, otrzymują pierwsze części pożyczek w ciągu niespełna dwóch miesięcy od daty złożenia podania w banku; praktyka ostatnich miesięcy notuje niejednokrotnie przyznawanie pożyczek spółkom wodnym nawet w kilkanaście dni po złożeniu podania w banku. Niektóre dawne spółki dotychczas wymaganiom prawnym nie uczyniły zadość i z własnej winy pożyczek nie otrzymały. Pozatem na zebraniu omówiono sposób dostosowania się do wymagań ustaw o ubezpieczeniach społecznych i inne zagadnienia, związane z uruchomieniem zbliżającego się sezonu robót. Krajowe Tow. Meljoracyjne przygotowane jest technicznie do wykonania większej ilości robót, niż jest zgłoszeń, zwłaszcza w dziedzinie nowych studjów.

OD REDAKCJI.

Wobec poświęcenia całego obecnego zeszytu Szkolnictwu Średniemu w Włocławku i powiecie, musieliśmy się wyrzec pomieszczenia zwykłych działów.

Następny Nr. przyniesie również b. ciekawe artykuły z Włocławka.

Z ŻYCIA MAZOWSZA PŁOCKIEGO.

Wybory do Rady Nadzorczej

Płockiej Powiatowej Kasy Chorych

W dniu 28.IV r b odbyły się wybory do Rady Nadzorczej Płockiej Powiatowej Kasy Chorych. Wynik tych wyborów uwidoczniają najlepiej dwie poniżej zamieszczone tablice:

Wynik wyborów wśród pracodawców.

O K R Ę G I	Il śc uprawn. do głosow.	Ilość głosujących	Lista № 7	Lista № 8	Unieważniono głosów
Płock Urna I . .	624	[illegible]64	208	27	29
„ „ II . .	696	300	231	44	25
Bielsk	16	2	2		
Borowiczki . . .	31	23	22		1
Drobin	23	13	13		
Mała Wieś . . .	48	22	20		1
Wyszogród . . .	63	30	29	1	1
Razem . .	1506	654	525	72	57

Lista № 7 Zjednoczonego Bloku Gospodarczego otrzymała 14 mandatów, a lista № 8 Demokratycznego Kom. Wyborczego 1 mandat.

Wynik wyborów wśród ubezpieczonych.

O K R Ę G I	Ilość uprawn do głosow.	Ilość głosujących	L I S T Y				Unieważniono głosów
			№ 2	№ 3	№ 4	№ 6	
Płock Urna I . . .	772	367	156	52	103	43	13
„ „ II . . .	859	395	164	44	17	66	4
„ „ III . . .	874	430	184	67	103	64	12
„ „ IV . .	799	369	158	57	[illegible]9	58	7
Bielsk	39	5	3	1	—	—	1
Borowiczki	188	115	80	19	16	—	—
Drobin	30	6	1	2	—	3	—
Mała Wieś	303	92	68	—	13	11	—
Wyszogród	122	56	1	6	39	—	10
Razem . .	3986	1835	815	248	480	245	47

Lista № 2 (P. P. S.) otrzymała 14 mandatów, lista № 3 (Bez. Blok Wyborczy) 4; lista № 4 (P.P.S. d. frakcja rewolucyjna) 8; lista № 4 (Mieszczański Kom. Wyborczy) 4. Zainteresowanie wyborami na ogół było średnie, ale większe blisko o 10 procent niż w poprzednich wyborach. W grupie pracodawców wzięło udział 43,4 proc., w grupie ubezpieczonych zgórą 46 proc. uprawnionych do głosowania. Większość ubezpieczonych wyznaje widocznie przekonania socjalistyczne, gdyż na 1835 głosujących 1295 głosów padło na listę P. P. S. i P.P.S. d frakcję rewolucyjną, a więc zgórą 70 proc. Większość pracodawców hołduje przekonaniom umiarkowanym, głównie troszcząc się o gospodarkę Kasy, gdyż na 654 głosujących padło na listę Zjednoczonego Bloku Gospodarczego 525 głosów t.j. zgórą 80 proc. Przebieg głosowania wykazał wielką niedbałość wyborców o sprawdzanie list. Większość reklamacyj wynikała na skutek niesprawdzania w przepisanym terminie list wyborczych, a także niedbałość o poprawność [nazwisk w zarejestrowaniu się w Kasie. Wszyscy pracodawcy i ubezpieczeni, którzy zarejestrowani byli niepełnem imieniem zostali w myśl odnośnych przepisów skreśleni z list wyborczych, a czy to tak trudno podać swe pełne imię? Specjalnie nikłą frekwencją wyróżniły się okręgi Bielsk i Drobin. To już zakrawa na skandal! Czyż naprawdę społeczeństwo nasze nie dorosło do systemu parlamentarnego? I czy nikt już u nas o ten system parlamentarny nie dba?!!

Prowokacja czy fatalne podobieństwo?

Jeden z kolonistów niemieckich na Kępie Borowiczkowskiej zameldował tutejszej policji płockiej, iż padł ofiarą następującego podstępu: Oto nabył w sierpniu r. ub. szereg towarów od jakiegoś przekupnia. Wkrótce potem zjawić się miał u niego wywiadowca Wydziału Śledczego P.P. w Płocku i oświadczył mu, że te towary pochodzą z kradzieży a on będzie odpowiadał prawnie jako paser. Wywiadowca spisał protokół, a następnie dał do zrozumienia, że sprawa mogłaby być poniechaną gdyby za ten wzgląd otrzymał większą sumę pieniędzy. Wystraszony kolonista złożył żądaną kwotę, a protokół zniszczono. Dopiero niedawno kolonista zrozumiał, że była to mistyfikacja, przybył do Płocka i wskazał, że owym wywiadowcą miał być znany na gruncie płockim agent M. Myzia. Oczywiście, Myzia wypiera się tego oszustwa. Sprawa przedstawia się tajemniczo i budzi w Płocku sensację.

W związku z tą aferą osadzono w więzieniu płockiem niejakiego pośrednika Makowskiego, a Myzia odpowiadać będzie z wolnej stopy.

Zachodzi podejrzenie czy mamy tu do czynienia z wyrafinowaną prowokacją czy też z fatalną pomyłką co do podobieństwa fizjonomji oszusta z wywiadowcą? Miejmy nadzieję, że rozprawa sądowa zagadkę tę wyjaśni.

Rozrywki umysłowe.

SKŁADANKA KRZYŻYKOWA.

Ut. Wacław Śledziński.

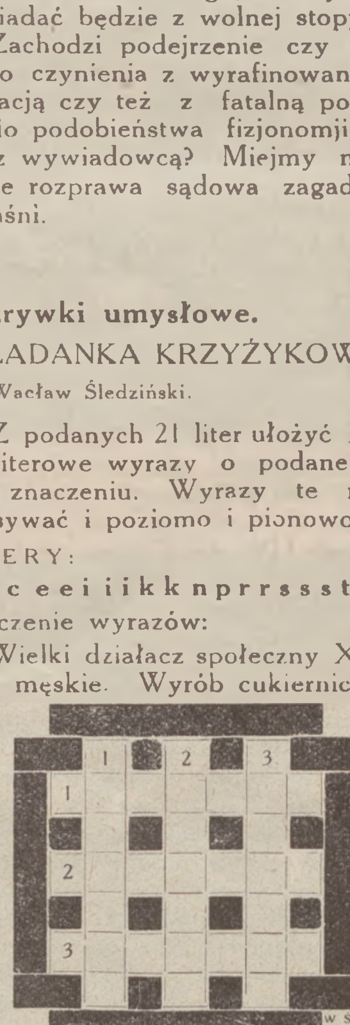
Z podanych 21 liter ułożyć 3 siedmioliterowe wyrazy o podanem niżej znaczeniu. Wyrazy te należy wpisywać i poziomo i pionowo.

LITERY:

a a c e e i i k k n p r r s s s t w y z

Znaczenie wyrazów:

Wielki działacz społeczny XIX w. Imię męskie. Wyrób cukierniczy.

Za trafne rozwiązanie Redakcja przeznacza I-ną nagrodę książkową w drodze rozlosowania.

Kierownik Działu Rolniczego: St. Domański.

Redaktor odpowiedzialny i wydawca: Konstanty Bolesta-Modliński. Druk: Płockie Zakłady Graficzne Sp z Ogr. Odp.

Krajowe Towarzystwo Meljoracyjne S. A.

Zarząd i Centralne Biuro Techniczne

Warszawa. Ul. Kopernika, 30.

Oddział Płocki

Sienkiewicza Nr. 10. Tel. Nr. 147.

Wydział Meljoracyjny: Osuszanie rowami i drenami, Nawodnianie, Deszczownie, Oczyszczanie ścieków, Meljoracje ogrodów i sadów i t. p.

Wydział Wodny: Regulacja rzek i potoków, Budowa kanałów, Budowle wodne, Zakłady o sile wodnej, Plany koncesyjne i t. p.

Wydział Stawowy: Budowa, Urządzanie i prowadzenie gospodarstw rybnych.

Dział Drogowy: Budowa dróg gruntowych i kołowych oraz kolejek

Dział Budowlany: Rozplanowywanie osiedli oraz sporządzanie projektów wszelkich zabudowań wiejskich i przemysłu rolnego, wraz z instalacjami sanitarnemi i elektrycznemi.

Wydział Pomiarowy: Pomiary dla celów regulacji osiedli, Parcelacji, Komasacji, Regulacji serwitutów i potrzeb gospodarczych.

Pomoce kredytowe. Porady prawne. Dostawa materjałów.

Firma egzystuje od roku 1876.

„Hotel Angielski" i Restauracja

Płock. Tumska, 9. tel. 65.

Pokoje wzorowo czyste. Sala Restauracyjna Sala balowa na zebrania towarzyskie. Kuchnia smaczna i urozmaicona! Ceny umiarkowane!

Codziennie Koncerty orkiestry Jazz - bandowej pod dyr. I. ORLOFF.

Doborowe trunki pierwszorzędnych firm.

Poleca się łaskawym względom Szanownej Publiczności

Właśc. Karol Kestjanis

Inżynier Architekt

ANTONI WŁADYSŁAW

KOWALSKI

(Były architekt Okręgowy).

Płock. Ulica Dobrzyńska, 19, (Dom własny). Tel. 282.

WYKONYWA:

SZKICE, PROJEKTY WSZELKIEGO RODZAJU BUDOWLI, KOSZTORYSY, POMIARY, PLANY SYTUACYJNE NIERUCHOMOSCI, ROBOTY CAŁKOWITE NOWYCH BUDOWLI I PRZEBUDOWY ORAZ PRZYJMUJE KIEROWNICTWO PRZY — ROBOTACH BUDOWLANYCH. —

„HOTEL POZNAŃSKI"

Płock, Bielska róg Starego Rynku. Tel. 279.

Elegancko umeblowane pokoje po cenach przystępnych.

Po gruntownym odświeżeniu

RESTAURACJA

wydaje: ŚNIADANIA, OBIADY i KOLACJE.

Codziennie od godz. 9-ej wieczór TRIO ARTYSTYCZNE.

W niedziel, wtorki i piątki KONCERT podczas obiadu.

WÓDKI, WINA, LIKIERY pierwszorzędnych firm. — Kuchnia smaczna — prowadzona wzorowo. — Obiady — — miesięczne i na miasto — pg. umowy. — —

Właść. LUDWIK LEWANDOWSKI.

Tysiące chorych na katar żołądka, wzdęcia, kurcze, bóle, nietrawność, brak apetytu, ogólne osłabienie odzyskało zdrowie używając ziółka sławnego na cały świat Dr. Dietla, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego. Żądajcie bezpłatnej broszury pouczającej. Adres: Liszki — Apteka.

Fragment Frontu.

BIURO
ELEKTROTECHNICZNE
Zakład Galwaniczny
i
Warsztaty Mechaniczne

Przedstawicielstwo
Polskiego Towarzystwa Elektrycznego
P. T. E.

Stanisław Oźminkowski

Włocławek, Plac Wolności Nr 6. Telefon 114. **Mieszkanie ul. 3 Maja, 21. Tel. 414**

Posiada na składzie i dostarcza:

Silniki trójfazowe i prądu stałego
Prądnice stałego prądu
Transformatory trójfazowe, przemysłowe i rolnicze stacyjne, słupowe i przenośne
Silniki trakcyjne, silniki spalinowe
Maszyny elektryczne do specjalnych celów
Przetwornice
Akcesorja do powyższych maszyn
Radjo-odbiorniki i części składowe
Rowery i motocykle, gumy, części rowerowe i samochodowe
Wszelkie materjały elektrotechniczne
Żyrandole, Lampy, Akumulatory
Naczynia elektryczne.

Warsztaty Mechaniczne

Wykonywa:

Budowy Elektrowni Miejskich i Prywatnych Podstacji prądu zmiennego i stałego, niskiego **i wysokiego napięcia**
Oświetlenia fabryk, majątków, młynów i t. p.
Urządzenia central telefonicznych, telefonów, piorunochronów, numeratorów, dzwonków, ostrzegaczy
Wszelkie roboty związane z instalacją prądów silnych i słabych
Instalacja radjo-odbiorników.

Dział Galwaniczny: Niklowanie, srebrzenie, oksydowanie różnych przedmiotów metalowych oraz odświeżanie.

Dział Warsztatowy: Nawijanie dynamo-maszyn, elektromotorów, naprawa maszyn i aparatów elektrycznych. Reperacja oświetleń samochodowych, reperacja maszyn do pisania. **Ładowanie akumulatorów samochodowych i radjowych.**

Kierownik Działu Rolniczego: St. Domański.
Redaktor odpowiedzialny i wydawca: Konstanty Bolesta-Modliński.
Druk: Płockie Zakłady Graficzne Sp. z Ogr. Odp.